

Frågor om kön tenderar att väcka starka reaktioner, både bland dem som förhåller sig kritiskt till "common sense"-förståelser av kön, och bland dem som anser att kön ska förstås endast utifrån kategorierna man och kvinna.

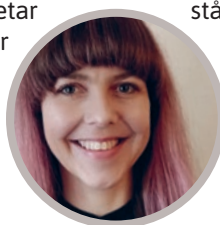
Den expanderande diskussionen om könsångfald under det senaste decenniet har mötts av stark kritik och försök att befästa föreställningar om "det naturliga" könet. Genusvetenskapen utgör en röst inom denna diskussion och bidrar med olika perspektiv på hur vi överhuvudtaget kan förstå kön.

En stor del av forskningen inom humaniora, samhälls- och naturvetenskaperna utgår fortfarande från en ganska oproblematisk uppfattning om kön, medan t.ex. genusvetenskapen ofta går djupare in på frågan om vad det är vi egentligen menar med kön eller genus, och begrepp som man och kvinna, manligt och kvinnligt. Man kan säga att diskussionen ofta handlar om att utmana det invanda, och det som står på spel när det invanda utmanas. Ibland visar det sig att det som på ytan kan förefalla handla mest om kön, kanske egentligen inte gör det utan belyser snarare skillnadsskapande strukturer och maktförhållanden i vår kultur och i vårt samhälle.

Detta nummer består av en samling artiklar som på olika sätt synliggör men även förhåller sig kritiskt till invanda tänkesätt kring kön. Artiklarna har en stor tematisk spännvidd: skribenterna har en bakgrund i t.ex. litteraturvetenskap, filosofi, antropologi, historia, juridik, biologi och språkvetenskap. Könets mångfald utgör en röd tråd i många av bidragen, liksom de existentiella villkor som vi möter när de invanda tänke- och levnadsätten utmanas.

I texterna presenteras även kulturkritiska perspektiv som inte direkt handlar om kön, men om den begriplighetsram som kön som begrepp kan sägas utgöra gällande även andra teman i våra liv: släktskap, arvsfrågor, barn, kärleksförhållanden, djur och familj. Texterna i detta nummer av *Ikaros* synliggör hur frågor om kön spelar en roll för hur vi förstår historiska och kulturella fenomen både i vardagen och inom vetenskaperna, samtidigt som det som vi tänker oss att handlar om kön kanske visar sig inte alls göra det.

Peik Ingmans text belyser hur en rörelse växt fram som kritiserar "könsideologin". Ingman arbetar i en organisation som stöder HBTQI-människor med bakgrund i religiösa samfund. Han visar varför kritiken av "könsideologi" missar målet och lyfter fram att det viktiga i diskussionen är mellanmänsklig förståelse.

Anna Moring visar hur lagstiftningens uppfattning om kön, familj och släktskap släpar efter med tanke på de olika familjekonstellationer som idag utgör största delen av familjerna (Kärnfamiljen såsom den ofta representeras som en man och kvinna med två barn igenom första äktenskapet, utgör bara 4% av familjerna i Finland). Moring visar hur den snäva uppfattningen inte endast drabbar regnbågsfamiljer, utan hur lagstiftningens släktbegrepp exkluderar också de relationer som vi ser som "normen".

Malin Ah-King diskuterar evolutionsbiologins syn på kön som ofta i populärvetenskapliga framställningar uppfattas som "sanningen" om kön. Ah-King visar hur ofreflekterade perspektiv på kön inom evolutionsbiologin kan utmanas, samt hur forskare i biologi idag blivit alltmer medvetna om vikten av att beskriva t.ex. djurs kön och sexualitet så att projektioner från mänskliga invanda tänkesätt undviks.

I numret ingår även en intervju med författaren **Angela Steidele** som skrivit en biografi om **Anne Lister**, som i början av 1800-talet i sina dagböcker beskrev sina relationer med andra kvinnor. Listers liv, som uppmärksamhetsbl.a. genom tv-serien *Gentleman Jack*, har även varit föremål för queer- och historieforskningens intresse. Steideles biografi beskriver ett liv som avviker från konventionella förståelser av samkönade relationer mellan kvinnor under 1800-talet: Anne Lister var mycket medveten om sin dragning till andra kvinnor, och många kvinnor välkomnade hennes sexuella inviter.

I numret ingår även mera metodologiskt inriktade inlägg. **Sara Edenheim** debatterar genushistoria och det hon anser vara en oförmåga att se kön som annat än ett "tillägg". **Nina Nyman** tar upp frågor om arkivering och forskningsetik: och reflekterar över sin roll som forskare och aktivist genom sin uppgift att arkivera materialet kring #dammenbrister.

När vi arbetade med materialet talade vi om att göra ett nummer av *Ikaros* som närmar sig förståelser av kön som utgår från den mångfald som tematiken innebär inom vetenskaperna, förståelse som inte fastnar i de redan införstådda debatternas huvudfrågor. Vi hoppas att vi har lyckats med detta.

Mio Lindman, chefredaktör

Salla Aldrin Salskov, gästredaktör